

Пригара М.В.

Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила»

Науковий керівник: Луцький Р. П.,

доктор юридичних наук, професор,

директор Науково-дослідного інституту

імені Академіка Івана Луцького

Університету Короля Данила

м. Івано-Франківськ

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Україна стоїть на порозі відзначення 28-річчя прийняття Конституції України. Реалізація Основного Закону та внесення змін до нього неодноразово викликали проблеми і навіть конституційні кризи, які є і були складовими загальної суспільної кризи в Україні. Оновлення та вдосконалення Основного Закону України є нагальною стратегічною проблемою сучасного конституційного розвитку країни.

Конституція 1996 року відіграла позитивну роль у розвитку національного державотворення, визначила базові інституційні засади і принципи, утвердила політико-правові механізми існування Української держави.

Основний Закон України проголосив її суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, визначив людину найвищою соціальною цінністю, закріпив верховенство права, принцип поділу влади, засади парламентаризму, місцеве самоврядування, основні міжнародні стандарти прав людини, утвердив визнані в усьому світі принципи та юридичні механізми народовладдя, створив конституційно-правові передумови для подальшого розвитку держави | суспільства.

Конституція України втілила основні напрацювання та здобутки вітчизняного та європейського конституціоналізму. Разом з тим гостра політична боротьба, що передувала прийняттю Конституції (нагадаю, що це була одна із причин прийняття Конституції в Україні чи не найпізніше з усіх пострадянських держав), відсутність сталого національного досвіду творення, запозичення низки положень із Конституції V Республіки Франції (яка є президентською республікою) зумовили половинчастість та компромісність Конституції України 1996 року. Основний Закон не вирішив усіх проблем переходу від посттоталітаризму до демократії [1].

Розмови про «зміни – оновлення – прийняття нової конституції» тривають досі. Про це говорять політики, особливо в передвиборчий період, зазначаючи, що головні біди нашої держави буде вирішено саме в такий спосіб. Єдине, про що не говорить кожен з них, – спосіб, у який буде напрацьовано та прийнято новий образ конституції, а головне, яка роль у цьому процесі відведена народу України.

28 червня 1996 року на п'ятій сесії Верховної Ради України була прийнята Конституція України. Чотири роки по тому, у 2000 році була перша спроба її змінити через всеукраїнський референдум. Тоді розглядались питання надання Президенту України права розпуску Верховної Ради України, зменшення її складу з 450 до 300 депутатів, позбавлення їх недоторканостей та перехід на модель двопалатного парламенту. Щонайменше 82% громадян, які взяли участь у голосуванні, підтримали усі чотири пропозиції змін. Однак Верховною Радою України ці зміни імplementовано не було, хоч Конституційний суд України і підтвердив остаточність рішень референдуму, а їхню силу прирівняв до сили Закону, що не потребує жодних узгоджень [2].

Актуальним питанням сучасного конституційного процесу в Україні є вирішення питання про реальне забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Попри широку номенклатуру закріплених у чинній Конституції прав і свобод людини переважна їх більшість є декларативними, які не підкріплюються практикою розвитку відповідних правовідносин. Утім головна проблема у цьому сенсі полягає не в тому, що держава не виконує свої конституційні зобов'язання, а в тому, що конституцією не передбачено конкретних юридичних механізмів, які не лише змушували б забезпечувати права людини, а й надавали б людині можливість ефективно захищати свої конституційні права у разі неспроможності держави або її небажання діяти в межах, передбачених конституцією. У правовій державі має існувати надійна система захисту прав і свобод людини судовими і правоохоронними органами. Наразі ці дві пріоритетні функції держави - правосуддя і правоохоронна діяльність - були і є найбільш проблематичними і після Революції гідності [2].

Наступний напрям, який потребує сьогодні уваги в процесі підготовки змін до Конституції, це питання подальшого вдосконалення діяльності судоустрою та прокуратури. Оновлення законодавства у цій сфері - це перший крок до запровадження європейських стандартів в Україні. Існує об'єктивний ресурс подальших нормативно-конституційних змін щодо розширення впливу народу на процес правосуддя: запровадження конституційних гарантій суду присяжних, зміна порядку формування та складу Вищої ради правосуддя з метою мінімізації участі у її роботі осіб, які представляють політичні структури.

Актуальною є проблема подальшого розмежування повноважень між органами державної влади і місцевого самоврядування та здійснення децентралізації, забезпечення ефективного розвитку місцевого самоврядування.

Зазначені зміни в Конституції дозволили б вирішити низку актуальних і важливих проблем сучасного державного і суспільного розвитку в Україні, наповнили б поняття конституційного ладу новим нормативно-правовим змістом, гарантували б його стабільність та приведення до фундаментальних гуманістичних цінностей і праволюдних стандартів [2].

Список використаних джерел:

1. MUKACHEVO.NET Конституція України: Зміни та шляхи її оновлення. URL: https://mukachevo.net/post/konstytutsiia-ukrayiny-zminy-ta-shliakhy-yiyi-onovlennia_503882.html.
2. Скрипнюк О. Конституція України: реалії та стратегія оновлення. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції на тему: «Конституція 1996 року: Україна в системі координат європейського конституціоналізму» Частина друга 24 червня 2021 року. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/zbirka_tom_2_25_rokiv.pdf.